

sred. XIX. st. (pijevnice, tronovi, klupe). — U Domovinske ratu 1991–92. oštećen je franjevački samostan s crkvom, osobito zvonik.

LIT.: J. Brunšmid, Prethistorijski predmeti željeznoga doba iz Šarengrada u srijemskoj županiji, VJHAD, 1900, str. 59 i 68. — O. P. Belavić, Povijest samostana crkve šarengradske, Srijemske novine, Vukovar, 14. X. 1911. — M. Barbarić, Critice iz prošlosti Šarengrada, Osijek 1917. — G. Szabo, SG, str. 148–149. — A. Bauer i K. Nemeth, Muzeji i arhivi, Zagreb 1957. — Muzeji Slavonije, Osijek 1957. — D. Jurman-Karaman i D. Mladinov, S evidencijom putovanja u kotaru Vinkovci, Vijesti MK, 1958, 4, str. 106. — Umjetnost XVIII. stoljeća u Slavoniji (katalog), Osijek 1971. — V. Radauš, Srednjovjekovni spomenici Slavonije, Zagreb 1973. — Horvat–Matejčić–Prijatelj, Barok. — D. Vukičević–Samaržija, Sakralna gotička arhitektura u Slavoniji, Zagreb 1986. — V. Cvetko i Z. Karač, O istraživanju utvrde Šarengrad, Vijesti MK, 1986, 3–4. A. Ht.

ŠARENI MAJSTOR, anonimni kasnogotički slikar koji je u trećoj četvrtini XV. st. djelovao u Istri. U grobljanskoj crkvi Sv. Marije od Lakuća pokraj Dvigrada izradio je ciklus fresaka (Majestas Domini, apostoli, Navještenje, sveci), te freske u kapelici Sv. Antuna pred Dvigradom (Majka Božja sa svecima). On je i autor dijela fresaka u crkvi Sv. Marije u Oprtlju gdje je u donjem nizu južnoga zida i na sjev. zidu oslikao kristološki i marijanski ciklus.

LIT.: B. Fučić, Istarske freske, Zagreb 1963.

R.

ŠARIĆ-JOVAN, Ljerka, keramičarka (Nova Gradiška, 13. VI. 1913 – Zagreb, 7. II. 1994). Počela stvarati 50-ih godina kao samouka. Radi dekorativnu i uporabnu keramiku (vaze, tanjuri, čajnici, vrčevi). Osobitu pozornost posvećuje obradi površina na kojima eksperimentira glazurama mrežasta izgleda. — Samostalno izlagala u Ljubljani (1953) i Zagrebu (1953, 1960, 1963, 1966).

LIT.: O. Klobučar, Moderne hrvatske Keramike (katalog), Wien 1956. — M. Baričević, Povijest moderne keramike u Hrvatskoj, Zagreb 1986. Ma. B.

ŠAŠEL, Jakov, slikar i puškar (Kapela u Koruškoj, 25. VII. 1832 – Karlovac, 28. III. 1903). U Novome Mestu imao puškarsku radionicu i predavao crtanje na gimnaziji. Od 1857. živi u Karlovcu, gdje uz portrete (*Autoportret*, 1860; *Portret Dragojle Jarnević*) te sakralne i pov. kompozicije slika vedute grada (*Veduta Karlovca sa željeznicom; Karlovac s Dubovca*) koje odlikuju precizna deskripcija, ali i pomalo naivna koncepcija. Na Prvoj gospodarskoj izložbi u Zagrebu 1864. izlaže dvije puške i album *Bilder aus dem Oriente...* sa 34 gvaša (Gradski muzej Karlovac).

LIT.: A. Simić-Bulat, Sjeverozapadna Hrvatska, u katalogu: Slikarstvo XIX. stoljeća u Hrvatskoj, Zagreb 1961, str. 27, 216. — Ista, Slikarstvo u Karlovcu devetnaestoga stoljeća (katalog), Karlovac 1978. R. He.

ŠATARA, Antun, arhitekt (Janjina na Pelješcu, 29. IX. 1932). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1958, usavršavao se u biou Van den Broeka i Bakema u Rotterdamu. Od 1959. radi u Urbanističkom zavodu za Dalmaciju u Splitu. Autor je velikoga broja stambenih, poslovnih, školskih, trgovačkih i hotelskih objekata na srednjem Jadranu. Projektirao je robnu kuću »Prima«, kinodvoranu »Central«, poslovnu zgradu »Jadrantekstila« i niz stambenih zgrada; rekonstruirao je hotel »Park«, proširio hotel »Split« — sve u Splitu. Na otoku Hvaru projektirao je više hotela: »Mina« i »Jadran« u Jelsi, »Adriatic« u Vrboskoj, »Delfin« i »Slavija« u Hvaru.

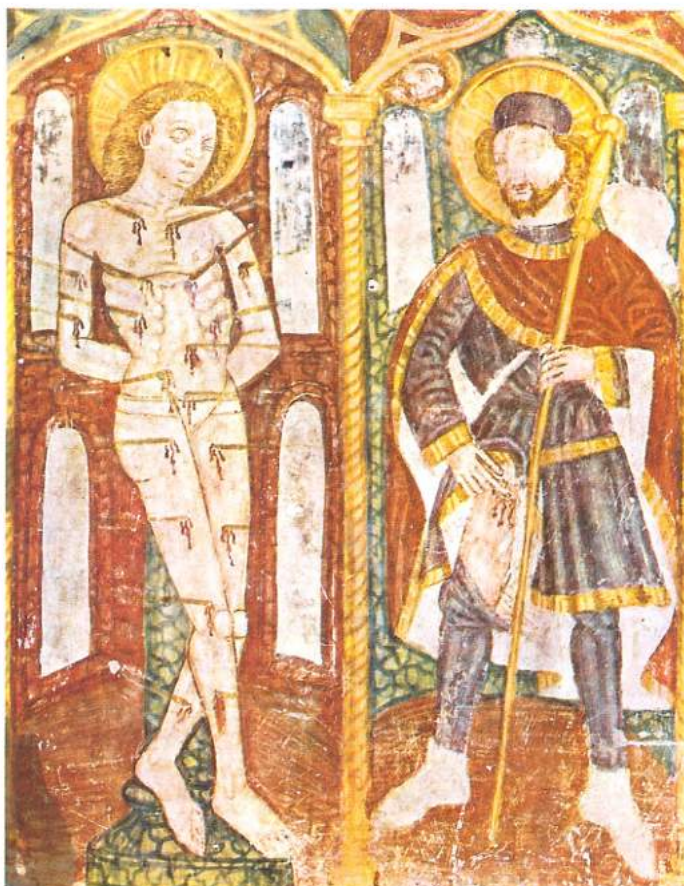
LIT.: L. Perković, Osvrt na arhitektonska ostvarenja Urbanističkog biroa, Urbs, 1967, 7. — Z. Perković, Vrijeme gradi, vrijeme razgrađuje, ČIP, 1987, 3. Š. Jč.

ŠČRBINEC, dvorac SI od Zlatara. Jedan je od najstarijih dvoraca Hrvatske zagorja. Već 1450. bio mu je vlasnik Petar Ščerbinski de Ščerbinec. Poslije obitelji Bužanić de Bužan od kraja XVII. st. do danas vlasnici su mu članovi plemićke obitelji Kiš. Dvorac je jednokatni, građen od kamena, više puta pregrađivan, a očuvani su u njemu gotički dovratnik, kamene kružne stubbe i strijelnice. U dvorištu, od nekadašnjih gospodarskih zgrada, održala se simnica u obliku čardaka.

LIT.: G. Szabo, Kroz Hrvatsko zagorje, Zagreb 1939, str. 88. — M. Obad Ščitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991. R.

ŠČEDRO, otočić uz J obalu otoka Hvara. Prema očuvanim gomilama, naseljen već u prapovijesti; iz rim. su doba ostaci mozaika, vjerojatno dio ladanjske vile u uvali Rake. U uvali Mostir su ruševine starokršć. crkve, pregrađivane u ranome sr. vijeku. Tu je i dominikanski samostan iz XVI. st., napušten u XVIII. st.

LIT.: N. Duboković, Mostir na Ščedru, ČIP, 1956, 46. — Ista, »Ecclesia in Mari« na Ščedru, ibid., 1958, 72. — D. Berić, N. Duboković–Nadalini i M. Nikolanci, Popis spomenika otoka Hvara, Split 1958, str. 58, 84. — N. Petrić, Arheološka istraživanja otoka Hvara, Hvarski zbornik, 1975, 3. — I. Fisković, O ranokršćanskim spomenicima naronitanskog područja, u knjizi: Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka, Split 1980. N. B. B.

ŠARENI MAJSTOR, Sv. Sebastijan i Sv. Rok, detalj freske u crkvi Sv. Marije u Oprtlju

ŠČIT, selo i franjevački samostan u Rami, J Bosna. Osnovan je u drugoj pol. XV. st., ali je tijekom XVI. i XVII. st. u više navrata razaran — sve do 1697, kada se narod iselio u Sinj. God. 1857. sagrađena je rezidencija u stilu starih franjevačkih »kuća«, a 1881. podignuta je prostrana crkva; nova samostanska zgrada građena je 1914–31. Bogata knjižnica i riznica ŠČEDRO, ruševina crkve Gospe od milosrđa

ŠĆITARJEVO, ostaci Andautonije

uništeni su u požaru 1942, kada su nestali zlatna gotička pokaznica te nekoliko kaleža, radovi fojničkih zlatara iz XV. i XVI. st. R.

ŠĆITARJEVO, selo kraj Velike Gorice, 11 od Zagreba. Sjedište ilir. plemena Andautonijaca i rim. municipij Gornje Panonije, *Andautonia*. Grad je imao oblik nepravilnoga šesterokuta. Nađeni su temelji rim. zgrada, termalni kompleks, dijelovi ceste, ostaci zidnih slika s ornamentima, štukatura s biljnim ukrasima, oruđe, nakit, posude, staklene posude, novac careva (iz razdoblja od Tita do Valesa, I–IV. st.), natpisi (Herenije Etruscile iz sred. III. st., žrtvenik bogu rijeke Save) i reljefi (reljef s Nemezom upućuje na gladijatorske igre – amfiteatar od drva?). Po seljačkim dvorištima nađeni su kameni spomenici (sarkofag). – Crkva Sv. Martina spominje se od 1334. Današnja je crkva pregrađena 1758–68; jednobrodna građevina ima sakristiju pokraj zaobljena svetišta, zvonik uz glavno pročelje i bočnu kapelu (stariji dio crkve). Oko crkve je zidana ograda (1772). U crkvi je

ŠĆITARJEVO, prednja strana zavjetne ploče s reljefnim prikazom božice Nemeze iz II. st. Zagreb, Arheološki muzej

djelomično očuvana barokna oprema: *Pietà* (1732), kipovi, posudica za ulje (natpis CIO), pacifikal (1698), pokaznica (1765), dva relikvijara, zvono iz 1630. i zvono J. Friedmanna iz Zagreba (1761). Pil Tužnoga Krista potječe iz 1771.

LIT.: J. Barle, Zagrebački arcidakonat do godine 1642, Zagreb 1903, str. 80. – V. Hoffiller i B. Saria, Antike Inschriften aus Jugoslawien, I, Zagreb 1938. – J. Klemenc, Archaeologische Karte von Jugoslawien, Blatt Zagreb, Beograd 1938, str. 65–72. – I. Degmedžić, Sadržaj antičkih kamenih spomenika nađenih u Zagrebu i okolici, Iz starog i novog Zagreba, I, 1957, str. 96–100, 103. i 106. – A. Horvat, Prilog poznavanju spomenika NO općine Velika Gorica (Turopolje), Vijesti MK, 1961, 5. – M. Gorenc, Andautonija – Šćitarjevo između prošlosti i budućnosti, ibid., 1961, 5. – B. Vikić i M. Gorenc, Prilog istraživanju Šćitarjeva – antičke Andautonije, Kaj, 1974, 5–6. – B. Vikić-Belančić, Etape razvitka Andautonije i antičko nasljeđe Zagreba, u knjizi: Arheološka istraživanja u Zagrebu i njegovoj okolici, Zagreb 1981. – Horvat–Matejčić–Prijatelj, Barok. – Z. Gregl, Rimljani u Zagrebu, Zagreb 1991. – Zagreb prije Zagreba (katalog), Zagreb 1995. A. Ht.

ŠEBALJ, Ivo, slikar (Zagreb, 5. VI. 1912). S prekidima studirao na Akademiji u Zagrebu 1934–42 (M. Tartaglia). Bio je službenik u Zagrebu (1930–47). Predavao na Školi primijenjene umjetnosti (1954–61) i na Akademiji (do 1978). Prvu je samostalnu izložbu priredio tek 1970, a poslije izložbe tempera i crteža nastalih 1950 (priređene 1977) kritika počinje sustavno otkrivati njegov opus. Između 1945–50. naslikao je nekoliko zanimljivih autoportreta, koji asociraju na kasnije radove F. Bacona. Podjednako je neobična »dubuffetovska« serija tempera s kraja 40-ih i poč. 50-ih godina, gdje iz naplavina boje izranjaju gotovo monstruozi likovi (pušači, ženski aktovi, dječaci s mačkom, prizori s pijetlom, zaklanim janjetom). God. 1950–65. razdoblje je figurativnoga, tzv. mizerabilističnog ekspresionizma tamne game, gustih namaza boje i naglašene fakture. Od 1965. traje drugo razdoblje; stišava se žestina izraza, slike postaju svjetlije, motivi sve nejasniji, osobito poslije 1970, kada u istančanim nijansama čistih boja nastaju prava bogatstva u tonu i fakturi. Kompozicija je organizirana u kadencama mirnih, tonski vrlo oslabljenih i neznatno različitih ploha s jedva vidljivom sugestijom dubine. Postupnim nestajanjem linearizma otvarao se prostor sve slobodnijim kolorističkim aktivnostima. Promjene u tom smjeru mogu se pratiti od 1976. Zajednički su im intuitivan odnos prema motivu, lirska boja, slobodna figuracija i bogatstvo fakture (*Pušač, Slikar i model, U počast Cezanneu, Akt, Slikar*). Umjetnik slika odjeke tijela, oblike sastavljene od prozračne i čiste kromatske tvari, raspoloženja i osjete, te je vrlo blizu poetici apstraktno lirike u slikarstvu. Takav je i ciklus slika *Moj doživljaj okupacije Zagreba*, gdje je jedan stvarni događaj preoblikovan subjektivnim načinom gledanja i pojačan slikarskom ekspresijom. Podjednako važnu sastavnicu u njegovu radu čine crteži i ostali radovi na papiru. Crtao je u svim fazama svojega stvaralaštva tušom, temperom, pastelom i močilom, često ih miješajući međusobno. – Samostalno je izlagao u Zagrebu (1970, 1976, 1977, 1978, 1979, 1983, 1988, 1992, 1995), Zadru (1971), Labinu (1976), Skoplju (1976), Bolu (1979), Beogradu (1983), Šibeniku (1983) i Dubrovniku (1983).

LIT.: V. Gotovac, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1970. – Ž. Sabol, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1976. – V. Bužančić, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1977. – V. Tenžera, Ivo Šebalj – crteži, tempere, pasteli, Zagreb 1983. – Z. Rus, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1988. – V. Bužančić, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1992. – Isti, Ivo Šebalj (katalog), Zagreb 1995. Z. Ru.

ŠEBESTIJAN, Ivan, slikar (Kotoriba, 30. XII. 1956). Apsolvirao na Višoj građevinskoj školi u Varaždinu. Slika imaginarne krajolike, prožete fantastikom (*Krajolik*, 1988; *Čakovec*, 1992). Samostalno izlagao u Kotoribi, Varaždinu, Vrboskoj na Hvaru, Čakovcu i Zagrebu.

LIT.: D. Horvatić, Ivan Šebestijan (katalog), Zagreb 1994.

ŠEFEROV, Vilko, slikar (Mostar, 21. III. 1895 – Zagreb, 16. XI. 1974). Počinje studirati na Umetničkoj školi u Beogradu 1912, ali se iste godine upisuje na Akademiju u Budimpešti (T. Zemleny, I. Rethy). Školovanje završava 1918. i vraća se u Sarajevo. S V. Becićem i K. Mijićem 1920. slika pejzaže u Brdima iznad Blažuja, u jednoj od prvih umj. kolonija u Bosni i Hercegovini. Zadržan planinskim krajolikom, počinje formirati svoj lik. izraz obilježen uravnoteženom konstrukcijom kromatskih masa (*Igman*, 1920). Od 1924. živi u Zagrebu, gdje izlaže na Proljetnome salonu, te s »Grupom hrvatskih umjetnika« i »Grupom zagrebačkih umjetnika«. Njegove su tadašnje slike karakteristične za konstruktivnu poetiku trećega desetljeća (*Figura*, 1926). Cézannistička načela primjenjuje u svojim ranijim djelima sa socijalnom tematikom (*Djeca s periferije*, 1928), dok su kasnija bliža tendencioznome realizmu (*Pečalbar*, 1937). Analitičkim pristupom portretira osobe iz javnoga života i lijevoga pokreta (A. Cesarec, M. Krleža, B. Adžija, O. Prica, I. G. Kovačić) te radi ciklus crteža *Španjolska* (1937). U četvrtome desetljeću slika intimistička